

בניית ברכת בוץ וחרסית ושלולית חורף

מאת: אסף בן דוד ושלומית ליפשיץ

רקע:

ברכה היא מרכיב נאה בגינה שמעשיר את הסביבה במגוון מינים (דו-חיים, שפיריות, בריומנים, דגים צמחי מים ועוד) וגם מספק שתיה לבעלי חיים בגינה.

שלולית חורף – היא בריכה עונתית שמתמלאת במים בתחילת החורף ומתייבשת בסוף האביב

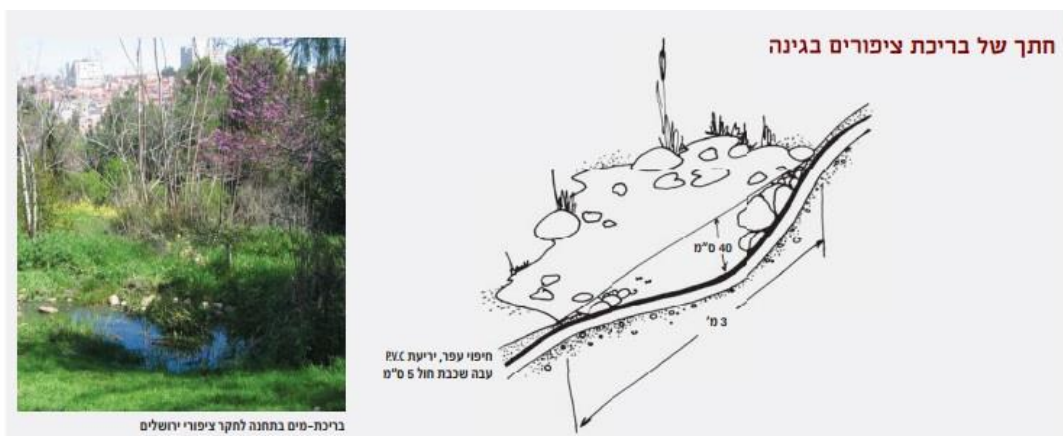
בכדי שהברכה ו/או השלולית תוכל לספק את חומר הבניה המועדף על סנוניות יש לפזר על הגדה שכבה של אדמת חרסית. חרסית זוהי קרקע שמורכבת מחלקיקים קטנטנים - בגודל של 0.004 מ"מ. הגודל שלהם מאפשר יצירת קשרי ואן דר וואלס בנוכחות מים. עובדה זו מאפשרת יצירה של תלכידים חזקים. על מנת לבנות את הקן או אף להשלימו הסנונית צריכה חרסית רטובה זמינה. במידה ואין לסנונית קרקע עם חרסית זמינה היא תבנה מבוץ המצוי בקרבתה אך אי זמינות של חרסית בבוץ עשויה לגרום לבניית קן שיתפורר במהלך עונת הקיץ.

מכיוון שלסנוניות אין רגליים ארוכות הן ממריאות בזווית חדה ביחס לקרקע. לכן הברכה צריכה להבנות במקום פתוח, שאינו חסום על ידי גדר או שיחים וכדומה. כך לסנוניות תהיה גישה לשם נחיתה והמראה משפת השלולית. מומלץ להשאיר את הברכה מלאה במים כל השנה על מנת שהסנוניות יכירו את הברכה קודם כאתר לשתייה.

בניית הברכה:

אפשרות ראשונה: בריכה אקולוגית מניילון PVC

לבריכת PVC יתרון בכך שקל להקים אותה וההקמה לא דורשת איש מקצוע או חומרים מיוחדים. החיסרון של בריכה זו – עצמים חדים שיושלכו לבריכה או מכת מעדר בטעות - יכולים לחתוך את הניילון ולגרום לדליפה וכדי לתקן יש להחליף את כל הניילון ולהקים את הברכה מחדש.

איור וצילום: עמיר בלבן (לקוח מתוך חוברת 'בשביל הטבע בעיר',)

שלב ראשון: עלינו לחפור בור ברוב של כ-1-2 מטר ובאורך של כ-1.5-2.5 מטר ובעומק מירבי של כ-40 ס"מ. על מדרונות הבור או על חלק ממדרונות הבור להיות בשיפוע מתון מאד (זווית

בין קרקע הבריכה והמדרון – כ 170 מעלות), כך שסנוניות וציפורים אחרות יוכלו לגשת לגדת הבריכה ולעמוד במי בריכה רדודים. במידה והקרקע קשה מאד או יש בה אבנים כדאי לפרוש על תחתית הבריכה שטיחים ישנים על מנת למנוע פציעה של יריעת ה-PVC.

חפירת הבריכה. צילום: סיגלית הבר.

שלב שני: על קרקע הבריכה, מעל השטיחים, פורשים יריעה ייעודית לאיטום בריכות (PVC 0.8 מ"מ. לרכישה במשתלות במחיר כ- 80 ש"ח למ"ר) בעת קניית ה-PVC יש לחשב מטר נוסף מכל צד שמיועד לפרישה על המדרון ומחוץ לבריכה. במידה והבריכה הוא בגודל 2 X 1 מטר אזי יריעת ה-PVC צריכה להיות בגודל 4X3 (12 מ"ר).

הנחת יריעת PVC. צילום: שלומית ליפשיץ

שלב שלישי: מכניסים אדמה לבריכה בגובה של כ-5-10 ס"מ שתכסה את ה-PVC וכן מפזרים שכבת אדמה על שולי ה-PVC שמחוץ לבריכה כך שהם יהיו מוסתרים.

כיסוי באדמה בשוליים ובקרקעית. צילום: חנה ברנדט

שלב שלישי לשלולית חורף: מכניסים לשלולית אדמה שנלקחה מקרקעית של שלולית קיימת.

שלב רביעי : מילוי הבריכה: ממלאים באמצעות צינור. בהמשך יש להקפיד שיהיו תמיד מים בבריכה ושלא תתייבש, שכן המים מתאדים וללא מילוי הבריכה תתייבש. לשם כך רצוי שמספר טפטפות ממערכת ההשקיה של הגינה תגענה אל הבריכה ותמלאנה אותה בכל פעם שההשקיה נפתחת.

מילוי הבריכה. צילום: סיגלית הבר

שלב חמישי: לאחר מילוי הבריכה יש לפזר אדמת חרסית בגדת הבריכה בעלת השיפוע המתון, בשולי המים, כך שיווצר שם בוץ חרסיתי רטוב. אדמת חרסית ניתן לרכוש בחנויות חימר או להביא משטח של שלולית חורף (להביא 2-3 דליים בתקופת הקיץ, כשהשלולית יבשה).

שלב שישי: על מנת למנוע התפתחות של יתושים בבריכה יש להכניס לתוכה כ- 10 דגי גמבוזיה (לרכישה בחנויות של חיות מחמד או במשתלות שמספקות ציוד לבריכות. מחיר של כ- 3 ₪ ליחיד). כדי שיהיה לדגים מזון יש לשתול בבריכה מספר צמחי מים. הצמח המומלץ הוא נימפיאה (לרכישה במשתלות שמספקות ציוד לבריכות). ניתן גם לשתול חסת מים (פיסטיה צפה), יקנטון המים, (אהיכורניה), קנה, גומא וסוף אבל אלה פחות מומלצים שכן הם גדלים ומתפשטים מהר מאד וללא דילול הולך ונשנה שלהם הבריכה תתמלא ותיסתם.

שתילת צמחי מים. צילום: סיגלית הבר

בריכת PVC אקולוגית כעבור חודש צילום: סיגלית הבר

הבריכה כעבור חצי שנה צילום: סיגלית

הבר

לייעוץ נוסף בנוגע לבריכות אקולוגיות מ-PVC ניתן לפנות לשלומית ליפשיץ
shlomitlif@gmail.com

בנית שלולית חורף

שלולית חורף יש להכין בקיץ או בסתיו לפני רדת הגשמים. גם שלולית חורף יכולה לספק שתיה לבעלי החיים בחצר ובזן חרסיתי לסנוניות.

שלבים 1,2, זהים לבנית בריכה

שלב שלישי: יש לשפוך על קרקעית השלולית מספר דליי אדמה שהובאו מקרקעית של שלולית חורף מוכרת. למשל באזור המרכז שלולית חולון, שלולית הרצליה, שלולית לוינסקי ואחרות או בירושלים מבריכת ממילא. אדמה זו מכילה את ביצי הקיימא של הסרטנים, התולעים והצמחים של השלולית. ניתן גם לסלול תעלות ניקוז שיעבירו מי גשמים לשלולית.

שפיכת אדמת שלולית. צילום

שלומית ליפשיץ

שלב ארבע: לאחר שפיכת האדמה יש להמתין לגשמי תחילת החורף. אם השלולית לא מולאה ממי הגשם עד אמצע דצמבר אז יש למלא אותה ממי ברז, ולוודא שתישאר מלאה עד סוף החורף.

הערה: אין להכניס דגים או כל יצור אחר לשלולית. השלולית תתפתח בצורה עצמאית. לאחר רדת הגשמים או המילוי יופיעו בה בתחילה הסרטנים הקטנים (צדפוניות, דפניות, שטרגל, זים-רגל ואחרים) ובהמשך יופיעו בה זחלי החרקים (בריומנים, שפיריות, חיפושיות מים, פשפשי מים ועוד) ויגיעו הדו חיים ואף צבי ביצה וציפורים כגון שלדג ואנפה. אל חשש. היצורים יופיעו ויגיעו.

שלב חמישי: לאחר מילוי השלולית יש לפזר אדמת חרסית בגדת הבריכה בעלת השיפוע המתון, בשולי המים, כך שיווצר שם בוץ חרסיתי רטוב. אדמת חרסית ניתן לרכוש בחנויות חימר או להביא משטח של שלולית חורף (להביא 2-3 דליים בתקופת הקיץ, כשהשלולית יבשה).

שלב שישי: לוודא שהשלולית תתייבש בסוף האביב. שלולית חורף היא בית גידול יבש במהלך הקיץ.

בריכת או שלולית בטון

שיטה זו אמנם צורכת יותר עבודה בהכנה אך העמידות שלה לאורך זמן ולחפצים המושלכים לתוך הבריכה גבוהה .

מקומות עם תנועת אנשים דלילה ועם סיכון נמוך לנפילת חפצים חדים לבריכה מומלץ ללכת באפשרות של יריעת PVC בלבד. מוסדות שיכולים להשקיע בבניה של ברכה מבטון - הדבר ישתלם במניעת ארועי התייבשות .

שלבים 1, 2 כמו בבריכת PVC

שלב 3: על הניילון יוצקים ומטייחים צמנט עם חול ואף מומלץ לערבב חומר פולימרי ביציקה המסייע באיטום המלט. מומלץ להוסיף בתוך היציקה רשת גמישה לחיזוקה. יש להמתין מספר ימים עד ייבוש הבטון

שלבים 4, 5, 6 כמו בבריכת PVC

לייעוץ נוסף בנוגע לבריכות בטון ניתן לפנות לאסף בן דויד asafbd@gmail.com